

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті розглянуто проблеми та перспективи малого підприємництва, проаналізовано значення малих підприємств як структуротворчого елемента національної економіки, розглянуто значення малого підприємництва у процесі інтеграції національної економіки в глобальну економіку.

Ключові слова: малі підприємства, підприємницька діяльність, економічні показники, державне регулювання

Апоріж Н., Неділка К.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE

The article deals with the problems and perspectives of small businesses, analyzed the importance of small businesses as a structure-forming element of the national economy, small businesses are considered important in the integration of national economies into the global economy.

Keywords: small business, entrepreneurship, economic performance, government regulation

Вступ. На сьогоднішньому етапі формування економічних відносин важливу роль як в Україні так і в світі відіграє господарська система. Особливу увагу потребують малі форми господарювання – малий бізнес. Саме мале та середнє підприємство дає змогу в найкоротший термін здійснити структурну перебудову економіки, сприяє насиченню ринка товарами та послугами і формуванню середнього класу. Проте, в сучасних умовах господарювання за нестійкої економічної, політичної ситуації, фінансової кризи діяльність малих підприємств гальмується наявністю суттєвих проблем і перешкод у даній сфері, що призводить до уповільненості та диспропорційності їх розвитку.

Ось чому, для України на сьогоднішній день особливо актуальним є розробка та реалізація обґрунтованої та ефективної державної політики підтримки розвитку малого бізнесу та стимулювання такої підприємницької діяльності, що є основою економічного та соціального благополуччя держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження розвитку малих підприємств, здійснили такі вчені: Г. Білоус, З. Ватаманюк, Л. Воротін, А. Гальчинські, Ю. Клочко, О. Кужель, В. Новикова, Д. Ляпін, В. Ляшенко, А. Мельник, О. Микитюк, І. Михасюка, Ю. Палкін, Є. Панченко, С. Панчишин, В. Савчук, В. Сизоненко, В. Степаненко, М. Чумаченко та ін. Регіональні аспекти розвитку малого підприємництва найбільш детально розглянуті в роботах З. Варналія, С. Демченка, І. Кузнецової, А. Павлюк.

Постановка завдання. Метою дослідження є розгляд стану і тенденцій розвитку малого підприємництва в Україні в умовах сьогодення, оцінка основних недоліків та визначення перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, є мале підприємство і сьогодні його розвиток в регіонах

України здійснюється в умовах незбалансованої політики держави, яка спричиняє ряд проблем, що стають все більш нагальними і пов'язані насамперед з недооцінкою ролі й значення малих підприємств. Слід зауважити, що саме мале підприємство значно сприяє соціальному та регіональному розвитку, оскільки виступає прикладом ініціативності та дієвості, а головне – є значним джерелом надходжень до місцевих бюджетів. На сучасному етапі мале підприємство як самостійний елемент ринкової економіки істотно впливає на структурну перебудову в економіці регіону та країни, робить вагомий внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції, забезпечує сильні стимули до інноваційної та високо-ефективної праці. Мале підприємство представляє собою найбільш гнучку, динамічну і масову форму організації господарської діяльності. Саме у цьому секторі створюється та знаходиться в обігу основна частина національних ресурсів, які є живильним середовищем розвитку економіки будь-якої країни. Світовий досвід і практика господарювання показує, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, їх оптимальне співвідношення. Саме цей сектор економіки впливає на структуру економіки та розширює сферу свободи ринкового вибору, характеризується раціональними формами управління, забезпечує більш швидку реалізацію нових бізнес-ідей.

До основних причин гальмування розвитку малого підприємництва в Україні відносять:

- неопрацьованість законодавства як з питань розвитку малого підприємництва, так і підприємництва в цілому;

- високі податки, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку;

- недостатня державна фінансова-кредитна і майнова підтримка малих підприємств;
- відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого бізнесу;
- недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств;
- обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення;
- недосконалість системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для підприємницької діяльності [1].

Заснування власного підприємства стримується головним чином складнощами безпосередньо відкриття власної справи. Нині умови для розвитку бізнесу і справді не найкращі, підприємці нарікають на низькі прибутки, недоступність ресурсів, високі податки. Кількість невдалих бізнес-проектів вражає: за статистикою, 30% новостворених підприємств, закриваються. Велика кількість початківців, які розпочинають власний бізнес, іноді не мають достатньої кількості необхідної інформації про процес реєстрації нового підприємства, мають змогу отримати її в державних органах реєстрації. Також нині існує значний ряд спеціальних консалтингових фірм, які надають інформацію, поради і зразки необхідних документів. В цілому ж, величезним мінусом у процесі реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності в Україні є значні витрати часу, грошей і зусиль, тому ця операція наразі залишається трудомісткою і складною, особливо у порівнянні з тим, як це відбувається в економічно розвинених країнах. Досвід початківців і підприємців, що вже діють, показав, що 75% їх на перше місце серед інших проблем ставлять дефіцит фінансів. Власних капіталів більшість не має, банківські кредити дають на 2-3 місяці з високою процентною ставкою, а інших доступних джерел фінансової підтримки малого бізнесу в Україні не існує [2].

Таким чином, шляхи вирішення проблем малого бізнесу в Україні можна покращити за рахунок :

- 1) створення раціональної нормативно-правової бази, що включає:
 - розробку і прийняття нової спрощеної системи бухгалтерського і податкового обліку та звітності малих підприємств;
 - прийняття закону «Про малий бізнес», який регулюватиме всі економічні та правові аспекти забезпечення розвитку малого підприємництва;
- 2) організації фінансової підтримки і допомоги малому бізнесу внаслідок:
 - створення спеціальних установ для кредитування малих підприємств;
 - використання Фонду сприяння зайнятості населення на розвиток малих підприємств;
 - спрощення податкового законодавства і зменшення кількості зборів і відрахувань;
 - віднесення на собівартість витрат, що пов'язані з формуванням страхового фонду в процесі кредитування;
 - надання малим підприємствам державних гарантій у вигляді державних боргових зобов'язань.

- 3) організаційного забезпечення малого бізнесу з:
 - впровадженням регіональних програм підтримки і розвитку малих підприємств;
 - створенням незалежної системи реєстрації та ліквідації малих підприємств;
 - організацією роботи окремої ланки виконавчої влади, яка би займалася виключно питаннями малого бізнесу.

- 4) створення забезпеченості інформацією та кадрами, що включає:
 - створення спеціалізованих консультативних центрів по наданню інформації підприємцям;
 - покращення освітніх програм напрямків підприємництва і бізнесу;
 - організація програм підготовки і перепідготовки кадрів за державний рахунок.

На сьогоднішній день малий бізнес в Україні створює 5-6% ВВП. Якщо врахувати «тіньову економіку», за приблизними оцінками фахівців близько 30% населення зайняті в малому бізнесі. Влада не шанує своєю увагою і турботою малий бізнес, оскільки вбачає в ньому лише злісних неплатників податків і соціальних внесків. Основний аргумент чиновників – навіщо підтримувати те, що складає малу частку ВВП країни.

Висновки. Отже, ситуація щодо розвитку малого підприємництва в Україні залишається на такому ж незадовільному рівні. Головними причинами гальмування розвитку малого підприємництва в Україні є: відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва; неймовірно важкий тягар оподаткування; низькі темпи та перекося в процесі реформування власності; відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу; обмеженість або повна відсутність матеріальних фінансових ресурсів; недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення. Законодавчі органи і надалі намагаються усувати основні недоліки, проте поки що не досить ефективно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванілов О. С. Економіка підприємства / О. С. Іванілов. К., 2009. – 729 с.
2. Бех Н. Особливості розвитку та функціонування малого і середнього бізнесу в Україні / Н. Бех // Галицький економічний вісник. 2010. – №1(26). – С.16-18.
3. Україна. Закона. Про сприяння розвитку малого підприємництва в Україні від 10 червня 2012 року № 2157 – 14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakonz.rada.gov.ua/laws/show/2157_14
4. Єфименко Т. І. Податковий кодекс України як перший крок на шляху реформування вітчизняної податкової системи / Т. І. Єфименко // Фінанси України. 2010. – №12. – С. 3-11.
5. Тенденції становлення малого підприємництва в Україні / Варналій З. // Ринкові перетворення. – С. 58-64.